

Digitaliseringsdirektoratet
Postboks 8115, Dep
0032 Oslo

Deres ref: 19/01489

Vår ref: GG

Dato: 17.02.2020

Innspill til handlingsplan for grønne og innovative anskaffelser

Norsk Industri takker for muligheten til å gi innspill til arbeidet med å utarbeide en handlingsplan for grønne og innovative anskaffelser. Krav fra offentlige innkjøpere er et svært godt virkemiddel for å påvirke samfunnsutviklingen i ønsket retning, for eksempel for å nå miljøpolitiske målsetninger og å fremme seriøsitet i arbeidslivet. Offentlige innkjøp er også viktig for å skape et hjemmemarked for miljøvennlige og innovative produkter og produksjonsprosesser. Innovasjon og miljø må prioriteres i innkjøpspolitikken slik at industri som vinner leveranser til det offentlige styrker seg i det globale teknologikappløpet.

Prioriteringer i handlingsplanen

På direktoratets nettsider går det fram at prioriterte områder for arbeidet med den nye handlingsplanen for grønne og innovative anskaffelser blant annet vil være transport, lav- og nullutslippsløsninger, bygg/anlegg, sirkulær økonomi, plast, mat og matsvinn og miljøgifter.

Norsk Industri anbefaler at handlingsplanen prioriterer sektorer der innkjøp fra det offentlige utgjør størst beløp og produktsegmenter som har høy miljøbelastning over levetiden og der potensialet for innovasjon i en klima- og miljøvennlig retning er størst. Vi har ikke informasjon om fordelingen mellom ulike sektorer i kommunale og fylkeskommunale innkjøp. Men, med utgangspunkt i statistikken for statsforvaltningens innkjøp¹ vil vi anta at bygg- og anlegg, eiendom (leie av bygninger), IKT (elektronikk) og transport (biler, skipsfart, renovasjon, m.v.) er sektorer som bør prioriteres, i tillegg til innkjøp av forsvarsmateriell. Likeledes bør ressursintensive produktgrupper som tekstiler, møbler og byggevarer prioriteres, jf. også EU kommisjonens arbeid med ny handlingsplan for sirkulær økonomi (legges frem mars 2020).

Innen prioriterte sektorer bør det vektlegges hvordan grønne og innovative offentlige innkjøp kan bidra til at politiske målsetninger for å realisere lav- og nullutslippsløsninger, sirkulær økonomi, matsvinn og reduksjon av miljøfarlige stoffer kan nås på en god og effektiv måte.

Kompetanseløft for innkjøpere i det offentlige

Det er behov for et kompetanseløft blant offentlige innkjøpere mht. miljø og innovasjon. Norsk Industri får tilbakemeldinger om at innkjøpere ofte ikke har tilstrekkelig oversikt over hva markedet kan tilby eller for dårlig kunnskap om hvordan regelverket kan brukes til å fremme innovative og miljøvennlige løsninger. Innkjøperne sitter gjerne med ansvar for et stort spekter av produkter og tjenester, som gjør at det kan være vanskelig å få god nok dybdekunnskap til å gjøre de beste valgene. Et viktig tiltak er Digitaliseringsdirektoratets

¹ <https://www.difi.no/rapporter-og-statistikk/nokkeltall-og-statistikk/innkjop>

arbeid med å utarbeide veiledningsmateriell og kriterievevisere. Disse gir forslag til formuleringer som kan stilles som krav til miljø og sosialt ansvar i en anskaffelsesprosess.

Det er viktig å styrke samhandlingen mellom offentlige innkjøpere og private leverandører innen konkrete bransjer og anskaffelsesområder. Vi har gode erfaringer med å delta i Difis ekspertgrupper som gir innspill til kriteriesett og sektorvise innkjøpsveiledere. Samarbeid på bransjenivå om vevisere og kriteriesett gir resultater. Handlingsplanen må inneholde en forsert satsing på utarbeidelse av kriteriesett som gjør det enkelt å vektlegge miljø og innovasjon ved innkjøp, som samtidig bidrar til å premiere en utvikling mot mer klima- og miljøvennlige produkter. I direktoratets "kriterieveviser" finnes det kriteriesett for transport, avfallsinnsamling, bygg, anlegg og eiendom, og mat og drikke. Vi mener at det bør prioriteres midler til en forsert utvikling av nye kriterievevisere for flere produkt- og tjenesteområder.

Videre bør handlingsplanen inneholde tiltak egnet til å styrke kompetansen om grønne og innovative anskaffelser hos offentlige innkjøpere. Vi er kjent med at Klima Østfold og Østfold fylkeskommune har egne klimarådgivere som tilbyr gratis bistand til kommuner med klimaråd i planlegging og gjennomføring av anskaffelser. Dette er en ordning som bør kunne kopieres i flere regioner. Vi viser her til innspill til handlingsplanen fra Klima Østfold.

Aktiv bruk av tildelingsbrev og etatsstyring

Statsforvaltningens innkjøp i 2018 utgjorde ca. 120 mrd. kroner. For statsforvaltningen, inkl. statsforetak/statsbedrifter vil regjeringen ha direkte styringsmulighet gjennom tildelingsbrev og etatsstyring. Vi anbefaler at tildelingsbrev vektlegger konkrete forventninger til miljø og innovasjon ved offentlige innkjøp og at dette følges opp som et fast punkt ved etatsstyringsmøter.

Risikoavlastning

Innkjøp av produkter og tjenester som vektlegger miljø og innovasjon vil ofte koste mer enn alternativene på innkjøpstidspunktet. Gjennom Klimasats kan kommuner/fylkeskommuner søke om støtte til prosjekter som reduserer utslipp av klimagasser og bidrar til omstillingen mot lavutslippssamfunnet. I 2020 skal 250 millioner kroner deles ut gjennom denne ordningen, hvorav 77 millioner kroner er øremerket lav- og utslippsfrie hurtigbåter. I tillegg vil offentlige instanser også kunne søke om støtte til bygg, infrastruktur, etc. gjennom ulike støtteordninger hos Enova. Dette er ikke tilstrekkelig til å gi nødvendig risikoavlastning. For eksempel dekker 77 millioner kroner merkostnadene til ett fartøy med lavutslippsteknologi.

Vi ser derfor behov for en styrking av Klimasats-programmet, slik at staten i enda større utstrekning kan bidra med risikoavlastning ved offentlige innkjøp som vektlegger innovasjon og miljø. Klimasats må da styrkes med betraktelig mer midler enn i dag. Det bør også legges opp til løpende søknadsbehandling, i stedet for at dette begrenses av søknadsfrister.

Justeringer i regelverket for offentlige anskaffelser

Iht. forskrift om offentlige anskaffelser (§ 7-9) skal *"oppdragsgiveren legge vekt på å minimere miljøbelastningen og fremme klimavennlige løsninger ved sine anskaffelser.*

Oppdragsgiver kan stille miljøkrav og kriterier i alle trinn av anskaffelsesprosessen der det er relevant og knyttet til leveransen. Der miljø brukes som tildelingskriterium, bør det som hovedregel vektles minimum 30 prosent". Norsk Industri er positive til forskriftens vektlegging av miljø som tildelingskriterium. Men, erfaringen er at forskriften ikke fungerer etter hensikten. Fremdeles vektlegges ofte pris på innkjøpstidspunktet for høyt, på bekostning av elementer som kvalitet, innovasjon og miljø. Slik vi ser det bør forskriftsregelen skjerpes inn og gjøres mer forpliktende, slik at miljø, når det er et tildelingskriterium, alltid skal vektlegges med minst 30 prosent ved offentlige innkjøp.

Videre skal oppdragsgiver føre protokoll for gjennomføringen av anskaffelsen, jf. forskriften §§ 10-5 og 25-5. Forskriften angir krav til hvilke opplysninger slike protokoller skal inneholde. Vi foreslår at regelverket justeres slik at opplysninger om hvordan lovens krav til vektlegging av miljømessige konsekvenser av anskaffelsen er ivaretatt også skal fremgå i protokollen.

Bedre statistikk for grønne og innovative anskaffelser

God statistikk er viktig for kunne måle utviklingen innen andelen klima- og miljøvennlige og innovative offentlige anskaffelser. Norsk Industri er opptatt av at det utvikles statistikk som bidrar til å kunne si noe om utviklingen for bruk av miljøkrav ved offentlige innkjøp. Som en del av EUs initiativer innen sirkulær økonomi er det utviklet et indikatorsett for å kunne måle medlemslandenes utvikling. Én av indikatorene for sirkulær økonomi er "grønne offentlige anskaffelser". Det er viktig at Norge følger dette arbeidet og bidrar til utvikling av felles-europeiske indikatorer for grønne offentlige innkjøp.

Med vennlig hilsen
Norsk Industri

Ole Børge Yttredal
Direktør

Kopi:
Klima- og miljødepartementet